

Álmostól III. Andrásig

Szent Istvánról és Lászlórlól, Könyves Kálmánról, az Aranybulla kiadó II. Andrásról, a tatárjárást megelő IV. Béláról és III. Andrásról, az Árpád-ház „utolsó aranyágacsájáról” mindenki tanult. Nagyon sokan és sokat tudnak történelmünknek a nevéük fémjelezte összesen másfél száz esztendejéről. Az Árpád-ház többi koronás uralkodójáról – noha együttesen ők is kerekén százötven esztendeig viselték címüket – általában sokkal kevesebb ismeretünk van, főként azért, mert tetteik nem mindenben mérhető a legjelesebbekéhez, meg talán azért is, mert az utókor nem mindig elég bölcs.

Kristó Gyula és Makk Ferenc *Az Árpádok – fejedelmek és királyok* című kötetének egyik legnagyobb értéke éppen az, hogy Álmostól III. Andrásig a korszak valamennyi uralkodójának életrajzát – a ma rendelkezésünkre álló források alapján megrajzolható történetét – csokorba köti. Huszonnyolc életút, köztük öt fejedelmé vagy nagyfejedelmé, huszonhárom koronás királyé (közülük Aba Sámuel nem volt Árpád leszármazottja, néhányuk pedig nem valamely uralkodónk fiaként, hanem unokájaként, sőt – mint I. András és I. Béla – dédunokájaként került trónra). Többkevesebb része – a temérdek trónviszály, belső hatalmi villongás ellenére – mindőjük országlásának volt abban, hogy szilárdan megvetítettük lábunkat a Kárpátok ölében. Tették ezt a kötet szereplői fegyverrel és az egyház hatalmának megteremtésével, a gaz-

dálkodás segítségével és a jog szabályozásával, kereskedéssel és házassodással. Huszonhárom királyunk közül – amint ez a könyv családfamellékletéből kitűnik – huszonegynek összesen huszonnyolc feleségéről tudunk. A francia királyi udvarból vagy Kijev-

többieknek kellett hercegekkel, őgrófkokkal beérniük. Például IV. Béla nyolc lánya közül ötnek a férjéről tudunk: a bolgár cárról, a krakkói, a halicsi és a lengyel fejedelemtől, valamint a bajorok hercegéről – a magyar király, amennyire tehetette, „vejekkel vette körül országát”.

Az olvasók többségének bizonyosan sok újat mond majd az Árpád harmadik fiától származó – igaz, elégséges források híján roppant szűkszavú – felicsi fejedelemtől vagy nagyfejedelemtől szóló, nemkülönben az Anonymus szerint nagy szemű és sötét hajú Taksonyról írott, a XII. század derekán nem kevesebb mint huszonegy évig uralkodó II. Gézával, illetőleg az ellene forduló testvéreivel, a bátyjuk halála után néhány hónapig trónra is került II. Lászlóval, majd a szintén méregtől elhunyt IV. Istvánnal foglalkozó fejezet. Azt sem sokan tudhatják, hogy az Árpád-ház férfiágon talán nem is 1301-ben halt ki, hanem már korábban. Ugyanis II. András harmadik feleségének, az itáliai őgróflánynak, Este Beatrixnak az 1236-ban született fia, István – III. András apja – talán nem is az 1235-ben elhunyt férjétől, hanem Dénes nádortól fogott.

A szerzők könyvük új kiadásában – az első 1988-ban jelent meg, szövegét folytatásokban az ungvári és pozsonyi magyar sajtó is közölte – a legfrissebb szakirodalom megállapításait is felhasználták, az irodalomjegyzékben még 2000-ból való tétel is szerepel.

Daniss Győző

*Szukits könyvkiadó,
Szeged, 2000
312 oldal, 1790 forint*

ból, Aragóniából vagy lengyel földről, de más országból érkezett mindegyik: bizánci és német-római császárok, királyok, nagyfejedelmek, tekintélyes hercegek lányai voltak. És a mi királylányaink kezét sem akárcinek adták: harminchatuk közül huszonkilenc királylány férjéről tudunk, közöttük tizenhat császár, király, cár vagy fejedelem volt, csak a